

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ PERSONEL KANUNU¹
MADDE 8 (Subay ve Astsubayların Emeklilik İşlemleri hk.) AÇIKLAMASI
-Bölüm 2- (Resen Emeklilik Halleri)²

Hazırlayan:
Avukat Orhan ÇELEN-ANKARA

Kanun No : 926
Kabul Tarihi : 27 TEMMUZ 1967
Yayımlandığı R. Gazete : 10 Ağustos 1967 - Sayı: 12670
Yayımlandığı Düstur : 5. T. Düstur, C. 6 - s. 2352

BİRİNCİ KISIM
Genel Esaslar
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Genel Haklar

III – Emeklilik:³

Madde 8 – Subayların ve astsubayların özel kanununda yazılı belli şartlar içinde emeklilik hakları vardır⁴

¹ (a). 7.7.1971 tarihli ve 1424 sayılı Kanunun 46 ncı maddesine ek geçici madde ile bu Kanun ve değişikliklerinde yer alan “kademe terfi” deyimini “kademe ilerlemesi”, “yeterlik grupları” deyimini “yeterlik derecesi”; “Layn” sınıfı “Deniz” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(b). 18.3.1986 tarih ve 3269 sayılı Kanunun 21 inci maddesi ile bu Kanunda geçen “uzman çavuş” ibaresi “uzman erbaş” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

² Bu çalışmanın uzunluğu dikkate alınarak üç bölüm halinde yayınlanmıştır. Daha önce genel açıklama ve isteğe bağlı emeklilik durumu 1. bölümde açıklanmıştır. Bu kısımda ise, isteğe bağlı emeklilik dışında kalan resen emeklilik halleri anlatılacaktır. 3. Bölüm ise emeklilik aylığı ve ikramiyesi konusunu ihtiva edecektir.

³ 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı KHK'nin 25 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “Subayların, astsubayların ve askeri öğrencilerin” ibaresi “Subayların ve astsubayların” şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

(Ek: 3/7/1975 - 1923/3 md.) Şu kadar ki subay ve astsubaylar bu kanunda belirtilen yükümlülük sürelerini tamamlamadıkça emekliliklerini isteyemezler.

(Ek: 26/3/1982-2642/2 md.; Değişik son fıkra: 24/4/2008-5758/1 md.) Emeklilik hakkını kazananlar, emekliliklerini Ocak, Şubat, Temmuz veya Ağustos ayları içinde isteyebilir. Bu aylar dışındaki emeklilik istemleri ancak, ilgili kuvvet komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının hizmet gerekleri itibarıyla uygun görmesi halinde kabul edilebilir.

NOT:

Bu çalışmanın uzunluğu dikkate alınarak üç bölüme halinde hazırlanmıştır. Daha önce genel açıklama ve isteğe bağlı emeklilik durumu 1. Bölümde açıklanmıştır. Bu bölümde ise, isteğe bağlı emeklilik dışında kalan re'sen emeklilik halleri anlatılacaktır. Bundan sonraki 3. bölümde ise "emeklilik aylığı ve ikramiyesi" hakkında bilgi verilecektir.

RESEN EMEKLİLİK HALLERİ:

5434 sayılı Kanunun 31/5/2006 tarih ve 5510 SK.nun 106 md ile mülga olan, "Emekli Aylığı Bağlanacak Haller" Başlıklı 39 uncu maddesine göre emekli aylığı bağlanacak halleri,

a - İstekle Emeklilik

b - Re'sen Emeklilik olmak üzere iki durumda ele almıştır.

Re'sen: Tek taraflı kimseye danışmadan, doğrudan doğruya yapılan iş demektir.

Re'sen emeklilik ilgililerin isteklerine bakılmaksızın kurumlarınca yapılan zorunlu emeklilik işlemidir. İşlem, kurumların yasalarla belirlenmiş belli hallerde tek taraflı olarak yaptıkları göreve son verme işlemidir.

⁴ 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı KHK'nin 25 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Subayların, astsubayların ve askeri öğrencilerin" ibaresi "Subayların ve astsubayların" şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

Subay ve astsubayların kendi isteğine bağlı emeklilik halinin dışında emekli olmaları, resen emeklilik hallerinde söz konusu olur.

Bunları aşağıdaki başlıklar altında inceleyebiliriz.

1-YAŞ HADDİ NEDENİYLE EMEKLİLİK:

5434 K. tabi olanlar için, Yaş haddi 5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanununun 40. maddesinde gösterilmiştir. Buna göre, kurumlar iştirakçilerden;

a. Hizmet Sınıfları ve görev unvanları itibariyle ayrı olarak belirlenen yaş hadlerini,

b. Özel yaş haddi bulunmayanların ise, 65 yaşlarını dolduranları, yaş hadlerini doldurdukları tarihleri takip eden aybaşından itibaren resen emekliye sevk ederek görevleriyle ilişkilerini keseceklerdir.

Ayrıca, 61 yaşını doldurmuş olan iştirakçiler hakkında da kurumlarınca yaş haddi hükümleri uygulanarak re'sen emeklilik işlemi yapılabilmekte iken, bu hüküm Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.⁵ Yaş haddi sebebiyle re'sen emekliye sevk edilenlerin hizmetlerinin 15 yılın altında olması durumunda aylık bağlanamayarak toptan ödeme yapılmaktadır.

5510 SK.nun 44/1-a maddesine göre, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 40. maddesi gereğince yaş haddinden emekliye ayrılanlara 5400 gün prim ödeme gün sayısı olması halinde yaşlılık aylığı bağlanır.

İlk defa 5510 sayılı Kanuna göre sigortalı olanlara ise (Bu Kanunun 28 inci maddesiyle yapılan düzenleme ile); Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olmaları ve en az 9000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması şartıyla yaşlılık aylığı bağlanır.

Yukarıda belirtilen yaş şartı;

1) 1/1/2036 ilâ 31/12/2037 tarihleri arasında kadın için 59, erkek için 61,

⁵ Anayasa Mahkemesi, E. 2005/52, K. 2007/35, T. 3.4.2007

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

- 2) 1/1/2038 ilâ 31/12/2039 tarihleri arasında kadın için 60, erkek için 62,
- 3) 1/1/2040 ilâ 31/12/2041 tarihleri arasında kadın için 61, erkek için 63,
- 4) 1/1/2042 ilâ 31/12/2043 tarihleri arasında kadın için 62, erkek için 64,
- 5) 1/1/2044 ilâ 31/12/2045 tarihleri arasında kadın için 63, erkek için 65,
- 6) 1/1/2046 ilâ 31/12/2047 tarihleri arasında kadın için 64, erkek için 65,
- 7) 1/1/2048 tarihinden itibaren ise kadın ve erkek için 65,

olarak uygulanır. Ancak yaş hadlerinin uygulanmasında yukarıdaki bentte belirtilen prim gün sayısı şartının doldurulduğu tarihte geçerli olan yaş hadleri esas alınır.

Sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce 5510 SK.nun 25 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre malûl sayılmayı gerektirecek derecede hastalığı veya engelliliği bulunan ve bu nedenle malûllük aylığından yararlanamayan sigortalılara, en az onbeş yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 3960 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olmak şartıyla yaşlılık aylığı bağlanır.

Yaşlılık aylıklarından yararlanabilmek için, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen sigortalıların istekleri üzerine yetkili makamdan emekliye sevk onayı alındıktan sonra ilişkilerinin kesilmesi şarttır.

5434 SK. ile görevdeki askerî personel için, rütbe ve görevlerine göre 41 – 65 yaş arasında değişen sınırlar belirlenmiştir. Mareşal ve büyük amiraller için bu sınır 68'dir. Bu görevlere hizalarında gösterilen yaş hadlerini doldurmuş bulunanlar açıktan ve naklen tayin edilemezler. Ancak seferberlik halinde ihtiyaç duyulduğunda bu yaş hadleri yükselmektedir.

5434 SK.nun 40. maddesinin ç fıkrasına göre, askeri personelin yaş hadleri tek sayılmak suretiyle gösterilmiştir. Bu hükme göre askeri personelin yaş hadleri şöyledir:

RÜTBELER	YAŞ HADDİ
Orgeneral ve Korgeneraller ile Oramiral ve Koramiraller	65
Tümgeneral – Tuğgeneral Tümamiral – Tuğamiral	62
Albaylar	60
Yarbaylar	55
Binbaşılar	52
Kd.Yzb. ve Yzb.lar	46
Ütgm., Tgm. Ve Atgm.ler	41
Astsubay Kıdemli Başçavuşlar	55
Astsubay Başçavuşlar	49
Astsubay Üstçavuşlar	46
Astsubay astçavuşlar ve astsb. çavuşlar.	43

yaşını dolduran hakkında yaş haddi hükümleri uygulanır.

5434 SK.nun 40/e maddesine göre ise seferin gereği olarak lüzum görüldüğü takdirde ki yaş hadleri ile ilgili bir düzenleme vardır. Buna göre;

I – Subaylardan;

1 – Yarbay ve daha aşağı rütbelerdeki yardımcı sınıf subaylar 60 yaşını geçmemek kaydıyla bu maddenin (ç) fıkrasında gösterilen yaş hadlerinden 10 yıl fazlasına kadar,

2 – Muharip sınıf subaylar bu maddenin (ç) fıkrasında gösterilen yaşlara kadar,

3 – 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun hükümlerine göre astsubaylıktan subaylığa geçirilenler ise aynı kanunda belirtilen yaşlara kadar,

II – Astsubaylardan;

1 – Yardımcı sınıf astsubaylar 60 yaşını geçmemek kaydıyla bu maddenin (ç) fıkrasında gösterilen yaş hadlerinden 10 yıl fazlasına kadar,

2 – Muharip sınıf astsubaylar bu maddenin (ç) fıkrasında gösterilen yaşlara kadar, sağlık durumlarının elverişli olması halinde en gençlerinden başlanarak orduya alınabilirler.

TSK Per.K.nun 32/1-b maddesi; Subayların Per.K.nun 30 uncu maddesinde gösterilen normal bekleme sürelerinin dışında rütbelerinde en çok kalabilecekleri süreyi ise şöyle ifade etmektedir:

“Teğmen ve üsteğmenlikte o rütbenin yaş haddine kadar, diğer rütbelerde ise yüzbaşılar için subaylıktaki 21 inci, binbaşılar için subaylıktaki 22 nci ve yarbaylar için subaylıktaki 25 inci fiili hizmet yılını dolduruncaya kadar olan süredir. 109 uncu madde hükümlerine göre subay olan ve yüzbaşılığa yükselenlerin en çok bekleme süresi bu rütbenin yaş haddine kadardır.”

2- KADROSUZLUK YETERSİZLİK, BELİRLİ SUÇLARDAN HÜKÜMLÜLÜK VE AHLAKİ DURUM SEBEBİYLE RESEN AYIRMA:

926 sayılı TSK. Personel K.nun 50 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, Kadrosuzluk, yetersizlik, veya 50/d maddesinde belirtilen suçlardan hükümlülük nedeni ile subaylar hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma işlemi yapılacağı hükmolunmuştur. Aynı Kanununun 94/1-a maddesi de astsubaylarla ilgili olarak aynı hükmü öngörmüştür.

926 S.K.nun 50 ve 94 üncü maddelerinde evvelce yer alan, disiplinsizlik ve ahlâki durumları nedeniyle subay ve astsubayların sicilen emekliye sevk edilmeleri, 31.1.2013 tarih ve 6413 sayılı Kanun'un 45 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun yerine, 6413 sayılı TSK. Disiplin Kanunu'nun 11/1-f maddesinde yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden Ayırma disiplin cezası getirilmiştir. Şimdi 926 ve 6413 sayılı Kanunlarda belirtilen bu sebepleri ayrı ayrı inceleyelim.

A.KADROSUZLUK SEBEBİYLE EMEKLİLİK:

5510 SK.nun 44/1-b maddesine göre, özel kanunları gereğince kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edilenlere yaş şartı aranmaz, bunlara prim ödeme gün sayısı 9000 gün olması halinde yaşlılık aylığı bağlanır. Askeri personel hakkında da, kadrosuzluk sebebiyle yaş haddinden önce emekliye sevk etme mevcuttur.

926 sayılı TSK.Per.K.nun "Kadrosuzluk nedeniyle ayırma" başlıklı 50/1-a maddesinde subaylarla ilgili olarak kadrosuzluk sebepleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Kanunun 41 inci maddesinde öngörülen hizmet ihtiyaç kadrosunu uygulayabilmek amacıyla;

1. Diğer terfi şartlarını haiz olduğu halde bir üst rütbede kadro açığı bulunmaması nedeniyle, takip eden yıllarda da terfi edemeyen yüzbaşılar subaylıktaki 21 inci, binbaşılar subaylıktaki 22 nci, yarbaylar subaylıktaki 25 inci fiili hizmet yılını doldurduklarında emekliye sevk edilirler.

Gecikmeli olarak bir üst rütbeye terfi eden yüzbaşılar, binbaşı rütbesinde 22 nci,binbaşılar ise yarbay rütbesinde 25 inci subaylık hizmet yılını doldursalar dahi emekliye sevk edilmezler ve bu rütbelerin normal bekleme süresi sonuna kadar hizmete devam ettirilirlir. Bunlar yeni rütbelerinin bekleme süresi sonunda ve izleyen 2 yılda 3 defa değerlendirmeye tabi tutulurlar ve terfi edemedikleri takdirde emekliye sevk edilirler.

Binbaşı ve yarbay rütbelerinde terfi şartlarını haiz oldukları halde terfi edemeyip bekleyenlerin miktarı, 41 inci madde esaslarına göre o rütbenin tespit edilen kadrosunun yüzde 10'unu geçemez; geçtiği takdirde, derece ve kademesine bakılmaksızın en eski nasıplılardan ve yeterlik durumu en düşük olanlardan başlanmak suretiyle yeteri kadarı emekliye sevk edilir.

2. Bekleme süresi sonunda veya sonraki yıllarda bir üst rütbeye yükselemeyen albayların subaylığa nasıpları en eski ve aynı nasıplı olanları arasında, öncelikle 38 ve

Ek- 1 inci maddelerde belirtilen terfi şartlarını haiz olmayanlardan başlamak üzere yeterli kadari emekliye sevk edilir.

Bu şekilde emeklilik işlemine; terfi şartlarını taşımayan, Yüksek Askerî Şura'ca tuğgeneral-tuğamiral yıl kontenjanı verilen sınıflarda oldukları ve rütbe terfi şartlarını taşıdıkları halde üst rütbe kadrosunda açık bulunmadığı için terfi edememiş olan, terfi şartlarını taşıdıkları halde Yüksek Askerî Şura'ca tuğgeneral-tuğamiral yıl kontenjanı verilmeyen sınıflarda oldukları için Yüksek Askerî Şura'ca değerlendirmeye girmeyen albayların, sicil notu ortalaması en düşük olanlardan başlanır.

926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun "*Kadroların tespiti, muvazzaf subay kadro oranları ve albayların fiili hizmet süresinin uzatılması*" başlıklı 41 inci maddesi ise, subay hizmet kadrolarının hangi esaslara göre tespit olunacağını göstermektedir. Bu maddeye göre subay hizmet kadroları şu esaslara göre tespit olunur.

a. Her yıl 30 Ağustos tarihinden sonra uygulanacak kadrolar; rütbe, sınıf (varsa branşı) belirtilerek Kuvvet Komutanlıklarının teklifi üzerine Genelkurmay Başkanlığınca hizmet ihtiyacına göre tespit edilir.

b. Tespit edilen bu kadrolar içindeki albay miktarı her yıl Yüksek Askerî Şuranın tasvibine sunulur ve Yüksek Askerî Şuraca miktar ile ilgili karar alınır. (Özel kanunları gereğince tespit edilen albay kadroları bu miktarlar dışında tutulur.)

c. Albaylardan Yüksek Askerî Şura tarafından o yıl için hizmet kadrosu fazlası olduğu tespit edilen miktar kadar 50 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendine göre kadrosuzluktan emekliye sevk edilirler. Ancak bunlardan, aşağıdaki esaslara göre tefrik edilenler, kadrosuzluktan emekliye sevk edilmezler ve (b) bendine göre tespit edilen miktarın dışına çıkarılarak fiili hizmet süreleri iki yıl uzatılır. Bunların müteakip yıllarda da aynı esaslara hizmet sürelerinin uzatılması için 50 nci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri saklı kalmak şartıyla bu bentteki esaslara göre ayrıca Yüksek Askerî Şura kararı alınır.

Her yıl 30 Ağustos tarihi itibarıyla hizmet ihtiyacı sebebiyle kadrosuzluktan emekliye sevk edilmesi uygun görülmeyen toplam albay miktarı ile bunların yıllara, neşetlere, sınıflara, branşlara veya ihtisaslara göre kontenjanları, aşağıda belirtilen

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

oranları aşmamak üzere ve neşet mevcutlarına göre dengeli dağılım çerçevesinde Yüksek Askerî Şura kararı ile tespit edilir. Kuvvet komutanlıkları için ayrı ayrı olmak üzere;

I- İlk defa fiili hizmet süresi uzatılacak albay miktarı, o yıl hizmet kadrosu fazlalığı sebebiyle kadrosuzluktan emekliye sevk edilecek toplam albay miktarının %25'ini; bunlar arasından müteakip dönemlerde uzatılacakların miktarı ise bir önceki dönemde uzatma kararı alınmış olanların miktarının %75'ini geçemez.

II- (I) numaralı alt bentte belirlenmiş orana göre hesaplanacak ilk defa fiili hizmet süresi uzatılacak albay miktarı, Genelkurmay Başkanlığınca onaylı Türk Silahlı Kuvvetleri insan gücü planında belirlenmiş yıllık subay yetiştirme miktarının %3'ünün altında olması hâlinde bu sayıya kadar artırılabilir.

III- (I) ve (II) numaralı alt bentlerde belirlenmiş oranlara göre bulunacak sayıların kısırlı değerleri yarımaya eşit veya yarımaya büyükse bu kısırlı değerler tama iblağ edilir.

Yüksek Askerî Şura (I) ve (II) numaralı alt bentlerde belirtilen oranları artırmaya yetkilidir.

Her yıl Yüksek Askerî Şura tarafından, hizmet kadrosu fazlası olarak belirlenen albaylar ile daha önceki yıllarda fiili hizmet süresi uzatılmış albaylara 54 üncü maddede belirtilen esaslara göre değerlendirme notu verilir. Sicil notu ortalaması, sicil tam notunun %90'ının (dahil) üzerinde olması ve ilgilinin talep etmesi kaydıyla hizmet ihtiyacı, yeterlik notu ve Yüksek Askerî Şuraca belirlenmiş kontenjanlar esas alınarak tefrik edilecek albayların fiili hizmet süreleri Yüksek Askerî Şura kararı ile bu bentteki esaslara göre yaş haddine kadar uzatılabilir. Görev süresi uzatılmayanlar ise 50 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendine göre kadrosuzluktan emekliye sevk edilirler.

Bu bent hükümlerine göre hizmete devam ettirilen albaylardan kendi isteği üzerine emekliye ayrılmak isteyenler 50 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendine göre kadrosuzluktan emekliye sevk edilirler.

Diğer yandan, Türk Silahlı Kuvvetlerinde general-amiral kadroları; 926 SK.nun 49. maddesinin (b) bendinde gösterilen rütbe miktarlarına ait kontenjanları aşmamak, görev ve hizmet ile kadro ve teşkilat ihtiyaçları da dikkate alınmak suretiyle Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma Bakanlığınca belirlenecektir(926 SK. 49/1-a). Keza, bekleme süresi sonunda, kadrosuzluk sebebiyle terfi ettirilemeyerek emekliye sevk edilen general ve amirallere, aynı rütbede hizmete devam ettirilerek kadrosuzluk nedeniyle bir üst rütbeye terfi ettirilmeyip emekliye sevk edilen general ve amirallere ve kadrosuzluk nedeniyle yaş haddinden önce emekliye sevk edilen albay, yarbay, binbaşı ve yüzbaşılara, emekliye sevk edildikleri tarihi takip eden aybaşından itibaren kadrosuzluk tazminatının Emekli Sandığına ödenmesi benimsenmiştir(926 SK. 49/1-f)

926 sayılı TSK. Per.K.nun 41/1-c ve 41/3 maddesi uyarınca kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edilen subaylar; 926 sayılı TSK. Per.K.nun 49/1-f maddesine göre, bekleme süreleri sonunda yaş haddi, kadrosuzluk veya bir üst rütbeye terfi ettirilmeyen general ve amirallerin emekliye sevk edilmelerinde yaşlılık aylığı bağlanmasında yaş şartı aranmayacaktır.

Sözleşmeli subay ve astsubaylardan rütbe yaş haddini dolduranlar hakkında 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı hk. bkz: Söz.Sb. ve Astsb.K. md. 6/1.fıkra ve 10/1.fıkra

B. YETERSİZLİK NEDENİYLE (SİCİLEN) EMEKLİLİK:

TSK.de görevli askerî personel yetersizlik nedeniyle (sicilen) emekli edilebilir.⁶

926 sayılı TSK. Personel K.nun 50 inci maddesinin 1/b (ve Subay Sicil Yönt.nin 88 inci) maddesinde subayların yetersizlik nedeniyle ayırma işlemleri düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre yetersizlik nedeniyle ayırma;

⁶ 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlar hakkında sicil düzenlemesi 13.2.2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun'un 117 nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

1. Teğmen rütbesi hariç olmak üzere son on yıl içinde, ikisi farklı birinci ve ikinci sicil üstlerinden olmak üzere üçüncü kez sicil tam notunun %60'ından daha düşük sicil notu alan subaylar,

2. Subay Sicil Yönetmeliğinde gösterilen esaslara göre kendisinden istifade edilemeyeceği sıralı sicil üstlerinin düzenleyeceği sicil belgesi ile anlaşılan subaylar;

3. Teğmen-Albay rütbesinde bulunanlardan Cumhurbaşkanınca Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılması uygun görülen subaylar;

Hakkında hizmet sürelerine bakılmaksızın T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

Kendisinden istifade edilemeyecek subaylar: Keza, Sb.Sic.Yönt.nin 90 ıncı maddesi de kendisinden istifade edilemez olarak nitelendirilecek personel ile ilgili hüküm içermektedir. Buna göre, "Rütbe kıdemliliği için kuvvetince değerlendirilen yüzbaşı, binbaşı ve albaylardan, rütbe kıdemliliği için gerekli bulunduğu rütbedeki bekleme süresi içinde, aldıkları sicil notu ortalaması, sicil tam notunun % 60'ından aşağı düşenler ile teğmen ve üsteğmenlerden, rütbesinin veya rütbe kıdemliliğinin son maaş kademesine geldiği halde rütbe terfii veya rütbe kıdemliliği yapamayanlar, "Kendisinden İstifade Edilemez" kabul edilerek, haklarında, Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (2) numaralı alt bendi uyarınca emeklilik işlemi yapılır." .

926 SK.nun 94/1-a maddesi (ve Astsubay Sicil Yönetmeliği md. 57) de astsubaylarla ilgili yetersizlik nedeniyle ayırma koşullarını göstermektedir. Buna göre; astsubayların yetersizlik sebebi ile ayırma halleri şöyledir.

a. Astsubay çavuş rütbesi hariç olmak üzere son on yıl içinde, ikisi farklı birinci ve ikinci sicil üstlerinden olmak üzere üçüncü kez sicil tam notunun %60'ından daha düşük sicil notu alan astsubaylar,

b. Astsubay Sicil Yönetmeliğinde gösterilen esaslara göre kendisinden istifade edilemeyeceği sıralı sicil üstlerinin düzenleyeceği sicil belgesi ile anlaşılanlar;

Hakkında hizmet sürelerine bakılmaksızın T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

Kendisinden istifade edilemeyecek astsubaylar: Keza Astsubay Sicil Yönt.nin 59 uncu maddesine göre; başçavuş rütbesinde bulunan astsubayların, rütbe bekleme sürelerinin üçüncü yılında almış oldukları sicillerin not ortalamaları Kuvvet Komutanlığı Personel Başkanlıklarınca saptanır. Bu şekilde, saptanan sicil notu ortalaması, sicil notunun %60'ından aşağı olanlar ile rütbesinin son kademesine geldiği hâlde rütbe terfii yapamayan astsubay çavuş ve kıdemli çavuşlar “Kendisinden İstifade Edilemez” kabul edilerek, haklarında Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi hükmü gereğince emeklilik işlemi yapılır.

Askerî personel yükümlülük süresini tamamlamadan sicilen ya da mahkûmiyet nedeniyle re'sen emekli edilirse, 926 sayılı TSK Per.K.nun 112. maddesi gereğince kendisine yapılan öğretim, eğitim ve yetiştirme masraflarının yükümlülük süresinin eksik kalan kısmı ile orantılı olarak tazminen ödemesi gerekir.

C. BELİRLİ SUÇLARDAN MAHKÛMİYET NEDENİYLE EMEKLİLİK:

Askerî personelin re'sen emekliliğe sevk edildiği diğer bir durum belirli suçları işlemiş olması sebebiyle hakkında mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet hükmü nedeniyle TSK.den çıkarılma sonucu oluşacak olan emeklilik halidir.

926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 50/1-c ve 94/1-c maddeleri subay ve astsubayların hükümlü olmaları nedeniyle ayırma işlemini düzenlemektedir.

50/1-c maddesi şöyledir, “Aşağıda belirtilen suçlardan hükümlü olma nedeniyle ayırma: Ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş, affa uğramış olsalar bile, Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 131 inci maddesinin birinci fıkrasının az vahim hali hariç basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, iftira gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı nitelikteki suçlardan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olan subaylar hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.”

926 SK.nun astsubayların durumunu düzenleyen 94/1-d maddesi de aynı hükmü ihtiva etmektedir.

“Hükümlü olma nedeniyle ayırma: Ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş ve affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 131 inci maddesinin birinci fıkrasının az vahim hâli hariç, basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, iftira gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı nitelikteki suçlardan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olan astsubaylar hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.”

Görüldüğü üzere, Silahlı Kuvvetlerde görev yapan subay ve astsubaylar maddede gösterilen belli suçlardan haklarında mahkumiyet hükmün verilmesi durumunda, bu hüküm ister ertelenmiş, para cezasına veya tedbire çevrilmiş, ya da affa uğramış olsa bile ilgili personel hakkında resen emeklilik işlemi yapılacak ve TSK.den çıkarılacaktır. Burada esas olan ceza mahkemesinden bu suçlardan dolayı verilmiş bir mahkumiyet hükmü mevcut olmasıdır.

Bu suçlar şunlardır:

- Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar,
- Yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı nitelikteki suçlar (1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 131 inci maddesinin birinci fıkrasının az vahim hali hariç basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, iftira v bunun gibi)
- İstimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık,
- Resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma

suçlarından hükümlü olmaları halinde hizmet sürelerine bakılmaksızın haklarında emeklilik hükümleri uygulanır.

926 sayılı TSK.Per.Kanun'un md. 65/a hükmü uyarınca, haklarında ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis, taksirli suçlar hariç olmak üzere beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan veya yüz kızartıcı bir suçtan yahut emre itaatsizlikte ısrar, üste veya amire fiilen taarruz, üste veya amire hakaret, mukavemet suçlarından dolayı haklarında kamu davası açılan subaylar, ilgili kuvvet komutanlığının teklifi üzerine veya resen Milli Savunma Bakanlığı tarafından açığa alınabilirler. Aynı Kanun'un 106 ncı maddesi uyarınca, astsubaylar, açığa alınmalarında subaylar hakkındaki hükümlere tabidir.

D. DISİPLİNSİZLİK VE AHLAKİ DURUM NEDENİYLE EMEKLİLİK:

926 S.K.nun 50 ve 94 üncü maddelerinde evvelce yer alan, disiplinsizlik ve ahlâki durumları nedeniyle subay ve astsubayların sicilen emekliye sevk edilmeleri hususunun, 31.1.2013 tarih ve 6413 sayılı Kanun'un 45 inci maddesi ile yürürlükten kaldırıldığı belirtilmiştir. Bunun yerine 6413 sayılı TSK. Disiplin Kanunu ile Silahlı Kuvvetlerden ayırma disiplin cezası öngörülmüştür.

6413 sayılı TSK. Dis.K. göre, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası, personelin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkisinin kesilmesi veya durumuna göre sözleşmesinin feshedilmesi sonucunu doğurur. Bu cezayı alanlar, seferberlik ve savaş hâllerinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde herhangi bir şekilde görev alamazlar. Yükümlülük veya sözleşme süresi sona ermeden Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan personel, kalan yükümlülük veya sözleşme süresince Milli Savunma Bakanlığı ve/veya Türk Silahlı Kuvvetleri nam ve hesabına verilen eğitimler, kurslar ve seminerler sonucunda elde ettikleri diploma, sertifika, uzmanlık belgesi, kurs bitirme belgesini kullanamazlar ve bunlara bağlı olarak herhangi bir meslek icra edemezler(6413 SK. md. 13/1).

Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası; Milli Savunma Bakanlığı ve kuvvet komutanlıklarında oluşturulacak yüksek disiplin kurulları tarafından verilir. Kararlar, ilgisine göre Milli Savunma Bakanı veya ilgili kuvvet komutanı onayı ile yerine getirilir. General ve amiraller hakkında ise Milli Savunma Bakanlığı yüksek disiplin kurulu tarafından verilir ve bu kararlar Cumhurbaşkanının onayı ile yerine getirilir(6413 SK. md.

13/2) Türk Silahlı Kuvvetlerinde sözleşmeli statü ile görev yapan personelin sözleşmelerinin feshine ilişkin özel kanunlarındaki hükümler ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayırma ve çıkarmaya ilişkin diğer kanunlarda düzenlenmiş hükümler saklıdır(6413 SK. md. 13/8).

Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlikler, 6413 SK.nun 20 inci maddesinde, Disiplin ceza puanına bağlı olarak ayırma cezası verilmesi şartları ise Aynı K.nun 21 inci maddesinde gösterilmiştir.

Haklarında ayırma kararı verilen personelden, emeklilik mevzuatına göre kendilerine yaşlılık aylığı bağlanması mümkün olanlara Sosyal Güvenlik Kurumunca, bu aylık bağlanacaktır. Silahlı Kuvvetlerden ayırma kararı verilmiş olması, SGK.dan aylık almalarına engel teşkil etmeyecektir. Yeter ki, Kanunun aradığı yaş ve prim şartlarını taşıyor olsun.

3. MALULEN EMEKLİLİK:

Askerî personel için âdi malûllük, vazife malûllüğü ve harp malûllüğü olmak üzere üç çeşit malûllük söz konusudur.

a.Adi Malûllük:

5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanunu'nun 44. maddesinde düzenlenmiş iken, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un 106 ncı maddesi ile bu kaldırılmıştır. Bunun yerine 5510 sayılı Kanun'un 25 ila 27 nci maddelerinde yeniden düzenlenmeye gidilmiştir. 5510 sayılı Kanun bu durumu, adi malûl yerine sadece malûl olarak isimlendirmiştir.

Diğer bir ifadeyle, vazife malûllüğü ve harp malûllüğü dışındaki haller âdi malûllüktür.

Bu maddenin 1 inci fıkrasına göre; askerî personelin malûlen emekli olabilmesi için çalışma gücünün en az % 60'ını veya vazifelerini yapamayacak şekilde meslekte kazanma gücünü kaybettiğinin ilgili Sağlık Kurulu'nca tespit edilmesi gerekir.

Ancak aynı maddenin 3 üncü fıkrasına göre, yedek subay, yedek astsubay veya erbaş ve er olarak ya da talim, manevra, seferberlik veya harp dolayısıyla görevleri ile

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

İlgileri kesilmeksizin silâh altına alındıkları dönemde malûl olup, bu malûllükleri asıl görevlerini veya işlerini yapmaya mani olmayanlar hakkında, bu hastalık veya engellilik hâlleri sebebiyle malûllük sigortasına ilişkin hükümler uygulanmaz(Md. 25/3).

Malûllük sigortasından sigortalılara sağlanan hak, malûllük aylığı bağlanmasıdır. Sigortalıya malûllük aylığı bağlanabilmesi için sigortalının; 25 inci maddeye göre malûl sayılması, en az on yıldan beri sigortalı bulunup, toplam olarak 1800 gün veya başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malûl olan sigortalılar için ise sigortalılık süresi aranmaksızın 1800 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması, malûliyeti nedeniyle sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan veya işyerini kapattıktan veya devrettikten sonra Kurumdan yazılı istekte bulunması halinde malûllük aylığı bağlanır(Bkz. 5510 SK md.26/1).

Askeri personelin (ve 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olan diğer kamu görevlilerinin⁷) yazılı talepleri halinde, haklarında bu madde hükümleri uygulanmaksızın malûllüklerinin mani olmadığı başka vazife veya sınıflara nakil suretiyle tayinleri yapılmak üzere istifa etmiş sayılırlar. Bunların, istifa etmiş sayıldıktan sonra dahi, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını isteme hakları mahfuzdur. Ancak, kurumlarında başka vazife ve sınıflara nakli mümkün olanlardan özel kanunlarına göre yükümlülük süresine tabi olanlar, bu yükümlülüklerini tamamlamadıkça veya malûliyetlerinin yeni vazifelerine de mani olduğuna dair usûlüne uygun yeniden rapor almadıkça bu haklarını kullanamazlar(5510 SK. md. 25/4).

Bir kısım arıza ve hastalıklar bazı görevlerin yerine getirilmesine engel olduğu halde, bazı görevlerin yerine getirilmesine mani değildir. Malûliyete maruz kalanlar istedikleri takdirde, haklarında malûllük hükümleri uygulanmayarak, malûllüklerinin engel olmadığı başka görevlere istifa etmiş sayılmak suretiyle naklen atanabilirler. Fakat bu durum normal istifadan farklıdır. Bu kişi açıkta bulunduğu esnada bile hakkında

⁷ Kamu görevlileri: Devlet memurları ile devlet memurları gibi emeklilik işlemine tabi olan ve Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalıları ifade eder(Kamu Görevlilerinin Maluliyet İşlemleri Hakkında Tebliğ, md. 4/1-c)(R.G: 09.10.2008 Resmî Gazete Sayısı: 27019)

malûllük hükümlerinin uygulanmasını isteyebilir. Bu durumda eski ve yeni hizmetlerinin tümü üzerinden aylık bağlanır⁸

Malûl olabilmek için, personelin bedenindeki fiziksel bir bozukluğun veya tedavisi imkansız fiziksel ya da ruhsal bir hastalığın vazifeyi yapamayacak hale getirmesi gerekir. Bu durumun, doğuştan gelmesi veya sonradan ortaya çıkması mümkün malûllüğe etki etmez. Ayrıca bunları harici ya da dahili sebeplerle olması mümkündür.. Maddi etkenlerden başka manevi etkenlerde malûllüğe sebep olabilir. Malûllüğün işyeri sınırları içinde meydana gelmesi de gerekmez. Keza vazife süresi içinde olup olmaması da bir şart değildir.⁹

b. Vazife malûllüğü:

Kamu görevlilerinin (Askerî personel dahil) vazife malûllüğü, 5510 sayılı Kanun'un 47. maddesinde düzenlenmiştir.

Buna göre; 5510 sayılı Kanunun 25 inci maddesinde belirtilen (adi) malûllük; sigortalıların vazifelerini yaptıkları sırada veya vazifeleri dışında idarelerince görevlendirildikleri herhangi bir kamu idaresine ait başka işleri yaparken bu işlerden veya kurumlarının menfaatini korumak maksadıyla bir iş yaparken ya da idarelerince sağlanan bir taşıtla işe gelişi ve işten dönüşü sırasında veya işyerinde meydana gelen kazadan doğmuş olursa, buna vazife malûllüğü ve bunlara uğrayanlara da vazife malûlü denir. Bu hüküm, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra kamu görevlisi olanlar için söz konusudur. 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kamu görevlisi olanlar için 5434 SK.nun 56 ve 60 ıncı madde hükümleri uygulanır.

Malûllük, askerî personelin vazifesini yaptığı sırada, vazifesinden doğmuş olursa vazife malûllüğüdür. Ancak, kendi kusuru ile malûl olunması durumunda da, bakıma muhtaç eş ve çocuklarının yoksulluğa bırakılması düşünülemeyeceğinden, bu durumda olanların malûllükleri âdi malûllük olarak kabul edilmiştir

⁸ Akçomak, s.243; Askerî Personelin Tabi Olduğu Emeklilik Çeşitleri, <https://arisoyhukuk.net/hukuk/2019/07/22/askeri-personelin-tabi-oldugu-emeklilik-cesitleri/>

⁹ Saraç, Çoşkun: Vazife Malûllüğü Kavramı, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE Dergisi, C.5, S.1, 2003, s.185

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

5510 sayılı K.nun 47 inci maddesinin 2 inci fıkrası, kimler hakkında vazife malûllüğü hükümlerinin uygulanmayacağını göstermektedir. Buna göre Vazife malûllükleri;

a) Keyif verici içki ve her çeşit maddeler kullanmaktan,

b) Mevzuat ve emir dışında hareket etmiş olmaktan,

c) Yasak fiilleri yapmaktan,

d) İntihara teşebbüsten,

e) Her ne suretle olursa olsun kendisine veya başkalarına menfaat sağlama veya zarar verme amacından,

doğmuş olursa bunlara uğrayanlar hakkında vazife malûllüğü hükümleri uygulanmaz.

Askeri personelin (kamu görevlisinin) kendi kusuru ile malûl olunması durumunda da, mevcut malûllükleri âdi malûllük olarak kabul edilmiştir. Diğer yanda, vazife malûllüğünün varlığının kabulü için malûliyeti doğuran olay sırasında salt görevli olmak yetmez, aynı zamanda malûllüğün göreve bağlı olarak doğmuş olması da gerekir.

Kamu idareleri vazife malûllüğüne sebep olan olayı, o yer yetkili kolluk kuvvetlerine veya kendi mevzuatına göre yetkili mercilere derhal, Kuruma da en geç onbeş iş günü içinde bildirmekle yükümlüdür. Kuruma bildirim, aynı süre içerisinde sigortalılar veya hak sahiplerince de yapılabilir. Vazife malûllüğüne sebep olan olaydan kamu idarelerinin yetkili mercilerinin haberdar edilmemiş olması hali dışında; ilgililerin bildirişi, kamu idarelerinin bildirim sorumluluğunu ortadan kaldırmaz(5510 SK. Md. 47/3).

Kuruma bildirim süresi;

a) Vazife malûllüğüne sebep olan olayın meydana geldiği tarihten,

b) Hastalıklarının sebep ve mahiyetleri dolayısıyla haklarında vazife malûllüğü hükümleri uygulanacaklar için, hastalıklarının tedavisinin imkânsız olduğuna dair düzenlenen kati raporun onay tarihinden,

c) Esirlik ve gaiplik hallerinde ise, bu hallerin sona erdiği tarihten,

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

başlar(5510 SK. md.47/4)

Süresi içerisinde bildirimde bulunulan vazife malûllüğü aylıkları, sigortalının ölüm ya da malûliyeti sebebiyle göreviyle ilişığının kesildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren bağlanır. Ancak, harp malulleri ile 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre veya 5434 sayılı Kanunun 56 ncı maddesine göre vazife malulü olduğuna karar verilenlerden, sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya devam edenlere ise görevden ayrılmalarına ve başkaca bir müracaata gerek kalmaksızın sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ay başından itibaren aylık bağlanır(5510 SK. md.47/5).

Vazife malûllüğü süresi içerisinde bildirilmeyen sigortalılara; kamu idareleri ya da sigortalılar veya hak sahiplerince sonradan yapılacak bildirim üzerine, vazife malûllüklerinin belgelenmesi ve müstahak olmaları şartıyla, bu Kanunun zamanaşımı hükümleri dikkate alınmak suretiyle vazife malûllüğü aylığı bağlanır veya bağlanmış olan aylıklar düzeltilir. Bu durumda sigortalı veya hak sahiplerine bağlanacak aylık ya da aylık farklarının, vazife malûllüğünün bildirildiği tarihe kadar olan toplam tutarı Kurumca ilgili kamu idaresine ödettirilir(5510 SK. md.47/6).

Vazife malûllüğü aylığı, vazife malûllerinden itibari hizmet süreleri eklenmek suretiyle bulunacak prim ödeme gün sayısı toplamı;

a) 10800 güne kadar olanlara 10800 gün üzerinden,

b) 10800 günden fazla olanlara, toplam prim ödeme gün sayıları üzerinden,

en son prime esas kazancı esas alınmak suretiyle 29 uncu maddeye göre hesaplanacak aylıklara, malûllük derecelerine göre aşağıda yazılı oranlarda ayrıca zam yapılmak suretiyle bağlanır(5510 SK. md.47/7).

Malûllük Derecesi

Zam nispeti

1

% 30

2

% 23

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

3	% 15
4	% 7
5	% 3
6	% 2

Vazife malûllüğü aylığı bağlanarlardan(5510 SK. 47/15);

a) 5510 sayılı K.nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükmü saklı kalmak kaydıyla vazife malûllüğü aylığı bağlanmış olanlardan Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmaya başlayanların aylıkları, çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başından itibaren kesilir ve bunlar hakkında uzun vadeli sigorta kolları uygulanır. Bunlardan çalıştıkları süre zarfında 80 inci maddeye göre belirlenen prime esas kazançları üzerinden 81 inci madde gereğince kısa ve uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortasına ait prim alınır. Bunlar ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışmaları nedeniyle istekleri üzerine haklarında uzun vadeli sigorta kolları uygulananlardan; yeniden aylık bağlanması için yazılı istekte bulunan ya da emekliye ayrılan veya herhangi bir nedenle görevi sona erenler hakkında sonraki çalışmaları karşılığında aylığa hak kazanmaları halinde bu süre için, 29 uncu maddeye göre aylık hesaplanır. Sonradan geçen çalışmalarından dolayı yaşlılık aylığına hak kazanamayanların kendilerine toptan ödeme, vefatı halinde ise hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanır veya toptan ödeme yapılır.

b) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmaları sırasında malûllük derecelerinin değişmesi halinde aylığı yeni malûllük derecesi de dikkate alınarak son prime esas kazancı üzerinden ilk vazife malûllüğü aylığından az olmamak kaydıyla yeniden hesaplanır.

c) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tabi olarak çalışmaya başlayanlar hakkında ilgisine göre 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (n) bendi veya 30 uncu maddenin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır.⁽¹⁾

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

d) Harp malulleri ile 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre veya 5434 sayılı Kanunun 56 ncı maddesine göre vazife malulü olduğuna karar verilenlerden, sınıf veya görev değiştirerek 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmaya devam edenler hakkında uzun vadeli sigorta kollarının uygulanmasına devam edilir. Bunların sınıf veya görev değiştirdikleri tarihten sonra geçen çalışmaları dolayısıyla yeniden aylık bağlanması için yazılı istekte bulunmaları ya da emekliye ayrılmaları veya herhangi bir nedenle görevlerinin sona ermesi halinde, sonraki çalışmaları karşılığında aylığa hak kazanmaları durumunda bu süre için 29 uncu maddeye göre aylık hesaplanır. Sonradan geçen çalışmalarından dolayı yaşlılık aylığına hak kazanamayanların kendilerine toptan ödeme yapılır, vefatları halinde ise hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanır veya toptan ödeme yapılır.

Vazife malûllüğüne bağlı nedenlerden dolayı ölen sigortalının hak sahiplerine, 47 inci madde gereğince tespit edilecek aylık, Kanunun 34 üncü ve 35 inci madde hükümlerine göre bağlanır. Ayrıca 37 nci madde hükümlerine göre hak sahiplerine cenaze ve evlenme ödeneği de verilir(5510 SK. md. 47/16).

5510 SK.nun 47 inci maddesine göre bağlanacak vazife veya harp malûllüğü aylıkları, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan maddeleri dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre emsali iştirakçiyeye bağlanacak harp veya vazife malûllüğü aylığından az olamaz(5510 SK. md. 47/17).

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılardan, uluslararası barışı koruma ve destekleme operasyonlarında Türkiye Cumhuriyetince görevlendirilenlere, bu görevleri esnasında veya bu görevleri nedeniyle vazife malûlü aylığı ödendiği sürece harp malûllüğü zammı ayrıca verilir(5510 SK. md. 47/18).

İç güvenlik veya istihbarat görevi ifa eden kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilen uçuş veya dalış hizmetleri sırasında, uçuşun havadaki ve yerdeki veya dalgıçlığın çeşitli sebep ve tesiri ile malul olanlar ile hayatını kaybedenler hakkında

sekizinci fıkranın (e) bendi¹⁰ kapsamına girenlere ilişkin hükümler uygulanır(5510 SK. md. 47/19).

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanununun 5. maddesi; Kanununun 2. maddesinde sayılan askerî personelden görevleri sona ermiş bulunanların, bu görevleri nedeniyle yaralanmaları, sakatlanmaları veya ölmeleri halinde bu durumlarının daha önce ifa ettikleri hizmetten meydana geldiğinin ispatı halinde (tevsik edilmesi) bunlar hakkında 2330 sayılı Kanunla birlikte vazife malûllüğü hükümleri uygulanacaktır.

Malûliyet hali, kendi görevi dışında olmakla birlikte görev yaptığı kurumunun verdiği diğer bir başka kuruma ait işleri yaparken, bu işlerden dolayı meydana gelmişse personelin durumu, vazife malûllüğü olarak kabul edilecektir. Ayrıca kurumların menfaatini korumak amacıyla, askerî personel tarafından bir iş yapılırken, o işten doğan malûllük de vazife malûllüğüdür. Ancak bu amacın ilgili kurumca kabul edilmesi gerekir¹¹. Ayrıca malûllük durumu, görevli olduğu kurumca sağlanan bir taşıtla işe gelişi ve işten dönüşü sırasında veya işyerinde meydana gelen kazadan doğmuş olursa, bu da vazife malûllüğü sayılacaktır. Kişinin kendi özel taşıtıyla göreve gelmesi esnasındaki kaza sebebiyle malûliyeti, AYİM. vazife maluliyeti olarak kabul etmemiştir(AYİM 3.D., E. 2009/1056, K. 2009/1044, T. 08.10.2009).¹²

c. Harp Maluliyeti:

5510 SK.nun 47.inci maddesinin 8 inci fıkrası kimlerin harp malûlü kabul edileceği ile ilgilidir. Bu fıkrada sayılan kişiler, harp malulüdür.

¹⁰ e) Barışta veya olağanüstü hallerde, emir veya görev ile uçuş yapan uçucularla hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak uçakta bulunanlardan uçuşun havadaki ve yerdeki sebepleriyle ve yine emir ve görev ile dalış yapan dalgıçlarla, hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak denizaltı gemisinde veya dalgıç kıtasında bulunanlardan denizaltıcılığın veya dalgıçlığın çeşitli sebep ve etkileriyle, .. vazife malûlü olanlara harp malûlü denir.

¹¹ Saraç, Çoşkun: A.g.e., s.202

¹² Askerî Personelin Tabi Olduğu Emeklilik Çeşitleri, <https://arisoyhukuk.net/hukuk/> 2019/07/22/askeri-personelin-tabi-oldugu-emeklilik-cesitleri

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

“Subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er ile Türk Silâhlı Kuvvetlerince görevlendirilen 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki (kamu görevlisi) sigortalılardan;

a) Harpte fiilen ateş altında,

b) Harpte, harp bölgelerindeki harp harekât ve hizmetleri sırasında, bu harekât ve hizmetlerin sebep ve etkileriyle,

c) Harpte veya harbe hazırlık devresinde her çeşit düşman silâhlarının etkisiyle,

d) Askerî harekâtı gerektiren iç tedip ve sınır hareketleri sırasında, bu hareketlerin sebep ve etkisiyle,

e) Barışta veya olağanüstü hallerde, emir veya görev ile uçuş yapan uçucularla hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak uçakta bulunanlardan uçuşun havadaki ve yerdeki sebepleriyle ve yine emir ve görev ile dalış yapan dalgıçlarla, hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak denizaltı gemisinde veya dalgıç kıtasında bulunanlardan denizaltıcılığın veya dalgıçlığın çeşitli sebep ve etkileriyle,

f) Anayasanın 92 nci maddesi veya Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca Türk Silâhlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı mensuplarının yabancı ülkelere gönderilmesini gerektiren durumlarda, birliklerin buldukları yerlerden hareketlerinden itibaren yurt içinde, yurt dışında, yabancı ülkelerde veya yurda dönüş sırasında,

vazife malûlü olanlara harp malûlü denir.“

47 inci maddenin 9 uncu fıkrası da harp malûlü olanlara bağlanacak aylıkla ilgilidir. Buna göre bunlardan,

- Uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erlere buldukları kademenin üç ilerisindeki kademenin,

-Uzman jandarmalara buldukları rütbenin bir üst rütbesinin aynı kademesinin;

-Astsubaylarla yarbay rütbesine kadar (yarbay hariç) bir üst rütbenin aynı kademesinin,

-Yarbaylara albay,

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

-Albaylara kıdemli albay,

- Kıdemli albay ile general ve amirallere bir üst rütbenin,

- 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunan sigortalılara ise bir üst derecesine veya kademesine karşılık gelen prime esas kazancı üzerinden,

aylık bağlanır.

Buldukları derecenin bir üst derecesi olmayanlar için o derecenin üç ilerisindeki kademe göstergesi, üç ilerisindeki kademe göstergesi olmayanlar için de o derecenin son kademe göstergesinin prime esas kazancı esas alınır(5510 SK. 47/10).

Harp malûllerinin, malûllük derecesine göre aşağıdaki yazılı göstergelerin, memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktar "Harp malûllüğü zammı" olarak ayrıca eklenir(5510 SK. 47/11).

<u>Malûllük Derecesi</u>	<u>Göstergeler</u>
1	1100
2	950
3	800
4	600
5	500
6	400

Harp malûlü sayılanlardan bir harekâtın başarıyla sonuçlanmasını şahsen sağladığı ve örnek tutulacak cesaret ve fedakârlık gösterdiği sıralarda bu malûllüğe uğradıkları usûlüne göre sıralı üstlerince saptanan Türk Silâhlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı mensupları ile Türk Silâhlı Kuvvetlerince görevlendirilen sivil görevlilere, Genelkurmay Başkanlığının uygun görmesi ve ilgisine göre İçişleri Bakanının veya Millî Savunma Bakanının onayı ile harp malûllüğü zamları % 25 fazlasıyla bağlanır(5510 SK. md. 47/12).

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

Bu madde gereğince vazife malûllüğü aylığı almakta iken veya vazife malûllüğü aylığı bağlanması gerekirken ölenlerin, hak sahiplerine, müstahak olmaları halinde harp malûllüğü zammı da dahil olmak üzere prim ödeme gün sayısına bakılmaksızın ölüm aylığı bağlanır(5510 SK. md. 47/13).

5510 SK.nun 47 inci maddesine göre bağlanacak vazife veya harp malûllüğü aylıkları, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan maddeleri dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre emsali iştirakçiye bağlanacak harp veya vazife malûllüğü aylığından az olamaz(5510 SK. md. 47/17).

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılardan, uluslararası barışı koruma ve destekleme operasyonlarında Türkiye Cumhuriyetince görevlendirilenlere, bu görevleri esnasında veya bu görevleri nedeniyle vazife malûlü aylığı ödendiği sürece harp malûllüğü zammı ayrıca verilir(5510 SK. md. 47/18).

İç güvenlik veya istihbarat görevi ifa eden kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilen uçuş veya dalış hizmetleri sırasında, uçuşun havadaki ve yerdeki veya dalıçılığın çeşitli sebep ve tesiri ile malûl olanlar ile hayatını kaybedenler hakkında sekizinci fıkranın (e) bendi¹³ kapsamına girenlere ilişkin hükümler uygulanır(5510 SK. md. 47/19).

5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanunu'nun 65 inci maddesi, harp malullerine aşağıda yazılı yardımların yapılacağını amirdir. Bunlar şunlardır;

a) Eksilen vücut organları, son usullere göre yapılması mümkün sunileriyle tamamlattırılır ve gerekirse tamir ettirilir veya yenisi yaptırılır.

b) Yurt içinde tedavileri mümkün olmadığı sağlık kurulunca tasdik olunacak raporla anlaşılabilir, yurt dışında parasız tedavi ettirilir.

¹³ e) Barışta veya olağanüstü hallerde, emir veya görev ile uçuş yapan uçucularla hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak uçakta bulunanlardan uçuşun havadaki ve yerdeki sebepleriyle ve yine emir ve görev ile dalış yapan dalıçılarla, hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak denizaltı gemisinde veya dalıç kıtasında bulunanlardan denizaltıcılığın veya dalıçılığın çeşitli sebep ve etkileriyle, .. vazife malûlü olanlara harp malûlü denir.

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 31.01.2021 ANKARA

c) Kurumlarla yabancı ortaklıkların işlettikleri tarifeli her çeşit vasıtalarla yapacakları yolculuklarında askerlik şubelerinden tasdikli ve fotoğraflı hüviyet cüzdanına istinaden muvazzaf ordu mensupları gibi ücret alınır ve bilet ve yer temininde tercih edilirler.

Ç) Yaşamak için gerekli hareketleri kendi kendine yapmaktan aciz oldukları sağlık kurulunca tasdikli raporla anlaşılacak ve kimsesizlikleri 108 inci maddeye göre belirtilecek olanlar Sandıkça, kurulacak (Harb malulleri Yurdu) nda parasız barındırılır ve tedavileri yaptırılır. Yedirilmeleri için harcanacak paralar, bunların aylık ve harb malullüğü zamlarından kesilir.

d) Çocuklarından biri okulunu bitirmiş veya bütünlemeye kalmaksızın bulunduğu sınıfa yükselmiş bulunmak şartıyla ve her yıl adedi yüzü geçmemek üzere Devlete ait yatılı orta öğrenim okul ve müesseselerinde parasız okutturulur.

Savaşta ölenlerin çocukları da nazara alınır.

Şu kadar ki, talip olanlar (100)'ü geçtiği takdirde Sandık Yönetim Kurulunca bu sayı yıllık bütçe imkanlarına göre artırılabilir.

e) Ayakta veya meskende tedavileri halinde kullanılacak ilaç ve sağlık malzemesi hakkında, bu Kanuna 1425 sayılı Kanunla eklenen değişik Geçici 7 nci madde hükümleri uygulanır.

f) (ç) fıkrası dışında kalanlar, müracaat edecekleri genel ve katma bütçeli dairelerle belediyelerin hastanelerinde parasız muayene ve tedavi edilirler.

(a), (b), (ç) fıkralarında yazılı yardımlar için Sandıkça harcanacak paralar her yıl sonunda faturası karşılığında Hazineden alınır.

Yukarıdaki hükümler 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılar ile hak sahipleri hakkında ilgisine göre uygulanır.